

pluntur ad ordinem. exceptis solis Armenis et Jacobinis. recepti autem more eorū vī-
uere tenentur. et instituta seruare grecorum.

De regressu de monte Synai versus Chayrum.

Igitur. xxvij. septembris illucescente rebus omnibus dispositis surrexim⁹
ante lucem vt recederemus. et ecce capitaneus arabum cum multis madiani-
tis suis cōplicitibus iura sua iniusta a nobis exigens diu nos retardauit quo-
tandem placato pecunijs etiā camelarij nostri impedimento nobis fuere su-
is ritibus et cōtentionibus quibus etiā ad votum situm cōpescitis. profecti sumus in fer-
uore solis in nomine christi et sponse sue katherine. transeuntes per vallem per quam ⁊
veneramus. et nocte illa tentoria fiximus inter montana in loco sterili et arido. vbi vix
pauculam inuenimus materiam pro ignis nutrimento.

In crastino diluculo inde descendentes venimus in torrentē quendam delectabilem. pe-
trosis montibus conclusum. arboribus tamen plenum: quo pertransito cum in locum
quendam spaciosam venissemus onagros quosdam obuios nobis habuimus in decli-
uo montis. Inde sole iam occidente in locum dictum Elphat venimus vbi fixis ten-
torijs pernoctauimus. Eodem sero applicuerunt ad nos quidam sarraceni quattuor ca-
melos oneratos pomis et piris cistis inclusis ducentes. Pater enī monasterij sancte ka-
therine per singulos annos in septembri mittere p̄suevit Soldano in Chayrum de fru-
ctibus qui per circumitū sancti montis Oreb et Synai crescunt quod munus eo gra-
tius habet Soldanus. quo ex locis illis sanctis sibi defertur. Inde suis charis cōmun-
nicans amicis. Cum eisdem ergo sarracenis per biduum sequens proficiscentes p̄ tor-
rentes delectabiles sed steriles ⁊ desertos. quorum aliqui de terra albissima sunt in regio-
ne dicta laceraa. circumdati altis montibus in modum crete albescentibus.

Tandem die prima octobris venim⁹ de deujs deserti ad regiam et tritam viam. qua a
Bazera directe transitur in Chayrum. Est autem via illa biberitica. cuius pars vna ten-
dit de Chayro in Bazeram. alia in portum maris rubri Thoz appellatum. in quem ex
India. xvi. dierum interuallo aromaticæ species aduehuntur in nauibus. que non cla-
uis aut alijs ferramentis sunt cōpacte. sed funibus quibusdam et ligneis tenaculis cō-
glutinate. et id hac ratione. Flaues enim ex India in prefatum portum transeuntes cir-
ca montes et scopulos magnetis necesse habent ire. Unde si ferrum in ip̄is esset nauib⁹
mor magnes eas attraheret et collideret penitus.

Porro inclinata iam die in torrentem incidimus dictuz ozonden. vbi figentes tentoria
propter aquas que illic reperiebatur nocte mansimus illa. Sunt enim in loco isto plu-
res fontes viui: aquas claras scaturientes. sunt et palme multe ibi. vñ suspicabamur illic
esse desertum helym in q̄ filij israhel transito mari rubro castrametates inuenerūt duode-
cim fontes et septuaginta palmas. vt habetur Exodi. xv. ca. Porro locus vbi nocte il-
la mansimus plenus erat magnis pediculis qui dicuntur pediculi pharaonis. et gran-
des sunt instar nucum auillanarū. Postera ergo die id est secunda octobris mane surgē-
tes et ceptum iter agentes obuium habuimus mammalucū quendam cum quattuor ca-
melis: venientem de Thoz. pergentē in Chayrum. hic vbi vidit dominos nostros pere-
grinos nobiles vna cum suis famulis armis accinctos (nam et enses et arcus cum sa-
gittis secum tulerant per desertum) interrogauit calinum nostrum cur homines alieni
per terram domini Soldani sic incederent armati. Respondentes peregrini dixerūt q̄
dum essent Hierosolymis intellexerunt quosdam pestilentes homines vagari per deser-
tum. et passim domini Soldani saluum cōductum violare spoliantes et depredantes
pretereuntes. Quibus resistere inquit et temerarijs obuiare ausibus eorū sumus pa-
rati. Ideo nos gladijs accinximus et munim⁹ arcibus vt illos insolentes pacis tur-
batores qui saluam guardiam domini Soldani infringunt si forte nos inuaderent cō-
dignis afficiam⁹ plagis. Quo responso ille cōtentus significauit nobis aliquot elapsis

diebus. naues ex India cum speciebus in sepe dictum portum Thoz venisse et actu in camelis Chayrum adduci. et inde per nylum in Alexandriam vbi galce venetiane illis mercibus onerande quātotius essent recessure. hāc ob causam maturauimus venire in Alexandria ne naues venetianas negligere mus.

Eodem die circa meridiem ad litus maris rubri latissimū et aridissimum venimus vbi vix figere tentoria poteramus. Illic peregrini quidam in noctis tenebris nos preterierunt qui de Hierusalē in Chayrum et inde in montē Synai transibant.

Alterā die id est tertia octobris ambulantes iuxta litus maris rubri. in eum locum venimus vbi moyses filios israel traduxit sicco pede per mare. ibi depositis vestimentis balneauim⁹. et more patrum baptisabamur in mari. Est autem aqua maris rubri nō rubea vt vulgus estimat. sed clara et salsa similis relique aque maris magni. Dicitur tamen mare rubrū. quia terra illic rubea est et montes adiacentes ad rubedinē tendunt. propter quod et mare ipm quasi rubrum esse videtur. Vel etiam ideo quia fuit figura sanguinis christi in cruce effusi atq; baptisimi. efficiam et sanguine christi habentis. In litore maris huius ostrearum reperiuntur cōchilia diuersarum specierum et figurarū. corallum quoq; album et pleraq; alia huiusmodi genera gemmarū. Ibi etiā in maris huius insulis lignum crescit rubeum ad modum presiliū. In ipso litore cōsedentes in iocunditate comedimus et bibimus que habebamus. vnde surgētes ad fontes moisi venimus sic dictos. quia ibi habitasse cum filiis israel perhibetur. Inde adequatis gregibus recedentes venimus in campum dictum banadam. adhuc iuxta litus maris. vbi et mansimus nocte illa.

Ane sequentis diei. pcedentes per litus maris venimus ad montana vbi mare rubrum finitur. Ibi magnifica quedam opera vidimus olū inchoata per regem quendam egiptiorum qui volebat mare rubrum deducere vsq; in nylum. et ita orientem et occidentē colligare vt naues ex India per mare rubrū in nylum deuenire. et inde in mare magnum descendere possent. Unde montes et colles petras et saxa pro meatu maris faciendo iussit transfodi. sed hoc opus grande non perfecit resistentibus sibi sapientibus egipti. quia per influxum maris rubri aqua nyli dulcis et apta ad potandum amaricaretur. et sterilis etiam fieret et fecunda. atq; his in vnum cōfluentibus aquis. magna pars egipti aquarū inundantia posset absorberi. Ita his et alijs causis ceptum negociū mansit infectum.

Ex hoc loco pergentes venimus in campum Choas dictum. vbi nec papilionem erigere ob ventorum impetū poteramus. nec aliquod ignis fomentum inuenire. Unde cō fractis ligneis vasis nostris vacuis puta lagenis igne et eis accendimus. vt vel offam vnam coqueremus.

Media ibi nocte exacta recessimus iter laboriosum p latissimos et pro: sus steriles campos tota die illa. id est quinta octobris cōficiētes. vbi nec virens aliquid vidimus. nec aquam reperimus. neq; tentoria figere poteramus. eo q; tenuissima arena que illic est cō piofa funium clauis tenere nō posset et ita sub diuo dormire oportebat.

In crepusculo die. vi. octobris. surgentes processimus per loca arenosa et sterilia. et tandem ad montana venimus zabulosa que nō sunt stabilia. sed sū ventorum flatum mouentur de loco ad locum. sic videlicet q; nō simul et semel. sed successiue tollit ventus et fert superiora zabuli. et in aliaz partem traicit. quousq; nil ibi remaneat: zabulo de prioris et ciuitatē quandam ac terram fertilissimam oliuis palmis et alijs arboribus repletam. Erant autem ille aquarum congregationes de nobilissimo paradisi fluuio Syon: qui nunc Nylus nuncupatur. quo tota egipti terra fecundatur vt patebit in processu. Igitur cōtra aquas illas processimus et venimus in villam Batheriam dictam. vbi ortus balsami est. Cum omnibus autem rebus nostris introducti sumus in domū illā

in qua fons beate virginis emanat qui irrigat ortum balsami domui eidem annexum. Ibi rebus nostris locatis: camelarijs nostris et ipis camelis licentiã dedim⁹ quos dũ tarat ad locum illum cõduximus. quo facto misimus nuncium in Chayrum (parum enim distat a matherea duobus videlicet miliaribus germanicis duntaxat) et trutzelmanno chayrino nostrum denunciavimus aduentum. petentes vt ad nos veniret. inq̃ urbem nos deducere dignaretur. Nullatenus enim absq̃ eius tuitione possent christiani vel indei civitatem illam potentissimã ingredi cum salute et pace. Dic nostro cõperto aduentu multa comitatus caterua clientum ad nos venit volens nos statim babiloniam introducere. Verum propter loci illius in quo eramus amenitatem atq̃ singularitatem (nam post heremi vastitatem et horrorem solitudinis. desertorũq̃ sterilitatẽ locorum. magnopere nos ortorum amenitas delectabat et terre abundantia quia solo vino dempto omnia ibi reperimus bona que desiderare poteramus pro cõpetenti precio et aquas preferim dulces claras et frigidas que rare nobis erant in copia magna) placuit nobis vt die illo ibi possemus manere vsq̃ in crastinũ quod et trutzelmannus annuit. hac tamen cõditione. vt vnus ex familia dominorũ litanista videlicet Conradus nomine secum pergeret quia et trutzelmannus ip̃e in eiusmodi instrumentis musicalib⁹ erat peritus. quam adiectam libenter admisimus cõditionem dum voto potiremur de manendo. Erat namq̃ circa nos fons ille singularis de quo ip̃a virgo gloriosa. et Jesus fons pietatis. Joseph q̃q̃ virtutis exemplum bibisse dicuntur. Antiqua nãq̃ patrum habet traditio q̃ dum Joseph precipiente angelo a terra israhel fugiens cum puero Jesu et Maria matre eius huc loci venisset. circumibat per domos ville prefate sc̃z matheree aque potum petens. sed nõ erat qui tribueret. Tandem virgo fatigata ex itinere se cũ puero Jesu hoc in loco ad pausandum collocavit Joseph assistente. Cũq̃ siti graui estuarent ecce fons ille memoratus ad virginis latus emanavit. de quo bibentes refocillati sunt. Tam nobiles autem fons ip̃e aquas scaturit q̃ ibi balsamũ ortum est nec vsq̃ hodie per totum mundum nisi de illius aque crescit fecunditate. Quãq̃ veteres gentium historie narrent balsami vineam in montibus Engaddi primum fuisse exortam. et per Cleopatram reginam egypti inde eradicatã huc loci fuisse translatã. Hoc tamen certum est et frequenti experimento cõpertum q̃ si ramusculi balsami de isto sumantur orto et in alio loco plantentur. mox arescunt et depereunt. Ad huius autem aque rigationem duntaxat virefcunt qua deficiente deficiunt. Hoc summus quidam pontifex Rhomanus. hoc multi temporum successu Soldani tentarunt conati vineam istã alibi plantare. sed vt dictum est inuanum laborauerunt. quia nõ nisi ex hoc fonte balsamum suo manet in flore. Sarraceni autem magnum circa fontem illum puteum foderrunt. de quo quattuor boues aquas haureunt. et dum eiusdem aquas putei in balsami ortum per cannalia infunderent. vt sic copiosius irrigaretur mox viroz decreuit virgultorum. et ita coacti sunt cannalia de puteo in fontẽ virginis marie dirigere et de ip̃o fonte in ortum mittere. vt sic aque putei cõmixte cum aqua fontis fecundarent ortum illum quib⁹ et hodie irrigatur.

In crastino facto mane circa fontem sanctum solenne officium misse de virgine gloriosa celebravimus. et ita finita missã ibi manducauimus que apud nos erant. et bibimus ex aquis illis. magnopere fonte ip̃o delectati. Nam et quidã ex nostris in ip̃m se aliquotiens fontem immergere. robustiores ex inde se euasuros sperantes. Nimirũ nam et sarraceni. frequẽtẽ se ibi abluunt baptifatione. Porro domus in quam eramus intrusi spaciõsa erat et delitiosa ex qua per fenestras in ip̃m balsami ortum prospicere poteramus. Unde odor mirificus spirans suauissima sua fragrantia locum nostre habitationis impleuit. Post aliquot horas superuenit trutzelmannus iuxta cõdictum vt nos cõduceret in Babilonem. quem nõ modico dato auro exoratum fecimus. vt in ortum illum delectabilissimũ nos antea sineret introire q̃ inde recederemus. quod et fecit per parvũ hostiolum nos introducens. vbi ingressi arbores virgulta et herbas diuersarum vidimus specierum. Erant autem quedã adhuc in flore. quedam vero in fructu. quedã in secũda

iam refozitione. et odore suauissimo redolebant. In primo mox ingressu ficulneā quam
dam grandem et peructustam sub oculis habebamus. cuius truncus magnam profere
bat cauaturaz. ante quam due pendeabant lampades ardentes. cuius rei dum inquirere
mus causam dictum nobis fuit q̄ dum virgo gloriosa illic peregre uiuens nullum ha
beret locum ad quiescendum et ipsa cum puero Jesu se ad arbozem illam quietis gra
tia reclinasset. statim arbor se aperuit et virginem cum filio intus recipiens congruū res
quiei prebuit locum. et ob id sicut fontem prefatum ita et arbozem istam venerantur nō
modo christiani sed et sarraceni. Ex huius arboris fructibus quia plena pendeat po
mis qui ficus dicuntur pharaonis. de licentia comedimus trutzelmanni. Inde proce
dentes ad aliam quandam mirabilem uenimus arbozem cuius folia. xv. aut. xvi. pedes
habebāt in longitudine. in latitudine uero duos aut paulo plus. fructus autem eius poma
sūt oblonga. quorū. xviii. xix. aut. xx. in vno culmo crescunt. sicut uue multe in vno ra
cemo. Sunt autem poma illa dulcissima quando ad debitam perueniunt maturitatem
et dicuntur musli. et quacūq; parte scindantur vtraq; pars scissure crucē cū crucifixi ima
gine gerit impressam. Et fertur pro certo q̄ lignum scientie boni et mali. cuius fructus
erat vetitus. illius fuerit speciei cuius et arbor hec. Dicitur etiam q̄ olim ante papiri in
uentionem in folijs huius arboris prius et siccatis antiqui scribebant. Habent enī fo
lia illa a summitate deorsum rectissimas lineas ordinate ab inuicem distantes sicut ho
die arte fiunt in papiro vel pergameno. Inde per odoriferas et varias gradientes her
bas uenimus ad quandam maceriam ex luto et arundine cōpactam. vbi erat ostiolum
paruum sed repagulis et feris ferreis firmiter clausum. Ante quod custodes stabant
cum fustibus et lignis nobilissimū balsami ortum custodientes et obseruantes ne quis
illum ingredi possit. Ibi iterum nouo dato argento custodibus hoc nos ordine intro
miserunt vt sex dumtaxat simul ingrederentur. quibus egressis iterum sex introirent et
sic cōsequenter. hac etiam cautione data vt nullus nostrum de ramusculis aut de folijs
plante illius nobilissime presumeret vellicare. Precedente itaq; trutzelmanno et ad sen
sum singulis demonstrante uisimus que longe ante de balsamo legimus et audiuius
nostris in terris. Nam ramusculū digitis apprehendens cōtra solē eum flexit: quasi cir
culum faciens. ex qua flexura crepante paululum ramusculi cortice. gutta quedam cla
ra et crassa instar olei inde sudauit. qua erumpente tota aeris superficies miro repleba
tur odore. et hoc probatissimū balsamum erat. Pluries id nobis cernentibus et ammi
rantibus trutzelmannus faciebat. sed et manum cuiuslibet nostrum ab intra dicto oleo
yngebat. que quidem vinctio tante erat virtutis et efficacie. q̄ mox manum penetraret et
ab alia manus parte sentiretur. Folia etiam balsami manibus pressa et ramusculi dum
taxat fricati: cōsimili redolent odore. Porro virgulta balsami vix ad mensuram homi
nis porriguntur in longum. similia pene illis virgultis in quibus botri crescunt qui di
cuntur vulgato vocabulo apud nos botri sancti Iohannis. Ter autem per mensem de
cembz stipites balsami cultello inscinduntur in corticibus. et sub scissura vitriola ligā
tur. in que guttatim oleum balsami de vulnere stillat et fluit. et quod primo inde colligi
tur domino dumtaxat Soldano reseruatur. quia optimū balsamum est. de quo si quis
alius tolleret morte mox plecteretur. Inde ipse quattuor potentissimis regibus suis cō
uicinis encenia transmittit. videlicet magno Cham de cathay. p̄sbytero Iohanni. x̄f̄ans
sa domino tartarorum. et magno Turco. Quod autem secundo colligitur et tercio non
est adeo excellens vt primum. et id venditur Chayro. raro tamen puruz. sed vel oleo vel
aqua rosacea vel alio liquore permixtum. Itaq; per ortum illum amenissimū transeun
tes maiorem in modum delectabamur varietate virgultorum. et rapiebamur ex hoc in
hoc. ammirantes uehementer tam subitam terre illius alterationem. Nam extra septem
quo villa cingitur matharea omnia sunt loca inculta. arrida. sterilia. et solis ardozibus
combusta. magno deserto cōtinua per quod ueneramus. Sed si quis recte consideret
eiusdem loci situm mox desinet ammirari. Nam nobilissimus paradisi fluuius Aylus
sue inundationis tempore in mathaream vsq; contingit et totam terram infundit. et ita

eam reddit fecundam. nec dubium quin fons beate virginis ortum irrigans predictum ex nylo per occultos terre meatus originē sumat. Est autem nylos qui et gyon. fluvius mesopotamię de paradiso exiens. Et dicitur limatus vel terre⁹ quia turbidus est et limosus. Oritur autem nō procul ab athlante et circumit terrā ethiopię. et descendit per egyptum irrigans planitiem eius. Unde dicit Hieronymus super Amos. super verbo. de fluet quasi riuus egypti etc. Nylos dispositione dei totam egyptū semel in anno irrigat. cumulis arenarum claudens ostia eius ne desuat in mare. Post irrigationem autē solutis cumulis redit in alueum suum. et sic tandem mare ingrediens a mari absorbetur. Hic fluvius nutrit reptilia multum nociua et venenosa. sicut cocodrillos. et bestiolam que dicitur Enidros. de qua Isidorus libro. xij. ca. ij. Enidros inquit est bestiola ex eo nuncupata q̄ in aquis versetur et maxime in nylo. que si innenerit cocodrillum dormientem. volutat se in luto primo et intrat per os eius in ventrem et carpit omnia interiora eius et sic moritur. Dicit etiam glosa super. xxij. cap. Ecclesiastici. q̄ gyon qui et nylos fluvius turbulentus est et multum cōtrahit limi. unde limositatis ratione quam secum ducit. terram per quam ducit frugiferam exvalde fertilem facit. Hec glosa. Cōstat nimirum q̄ tota terra egypti de se sterilis est et infructuosa. sed nylos eam preterfluens nō modo vnda sua perfundit sed et secū nobilissimā glebam de paradiso defert quam terre sterili superfundit. in cuius rei signum et evidens testimoniū aqua nyli nō nisi turbidissima aduenit egypto. qua decrescēte terram quam operuerat derelinquit terra aliena pingui et optima coopertam. de cuius seminali ratione nobilissimi generantur fructus. Et qui ut dictū est vitra sepes mathereę nylos nunq̄ redundat ideo vitra eam locus est de fertus. intra vero eam locus paradise voluptatis.

De ingressu ex Matherea in Chayrum.

Situr cum predicti viridarj amenitatē perlustrassemus. ad vespertine iam die exeuntes matheream cum trutzelmanno versus Chayrum properabamus. habentes a dextris ortos pulcherrimos varijs arboribus cōstos et fructibus cumulos. in quibus palatia in castrorum modū videbantur exstructa ita q̄ Chayrum ciuitas in matherea pene iniūm habere videretur. eo q̄ orti illi cū domibus a mathera cōtinuati in Chayrum protendunt. a sinistris autem nō nisi sterilem vidimus terram quam nyli excrecentia nō attingit. a dextris vero per ortos predictos in modum maris se effuderat. ita q̄ arbores et edes in aquis stabant. Clara igitur adhuc die Chayrum sumus ingressi. sed priusq̄ ad hospiciū veniremus ob longum vrbis spacium et iter magnum profunda iam nox erat et tenebre ingruerant ita q̄ nō absq̄ multis angustijs et laboribus ad domū ipius qui nos a longe precessit trutzelmanni peruenimus. per vicos longos populosos et artos ipm sequentes. grauitē a paganis vexati tracti et inelamati. Tandem in suam receptos curiam trutzelmannus noster in palatium quoddam pulchrum et preciose pictum ac stratum nos introduxit. vbi noctem egimus illam. Hanc autē factis distinctas nobis cameras assignauit in quas res nostras intulimus. Et quanq̄ melius apud alios fuisset hospitio suscepti et tractati. tamen eius absq̄ graui offensa inde exire nō satis honeste poteramus. Fuerat autem ipse trutzelmannus noster iudeus natus sed relicto iudaismo ad baptisimum conuulsus factus fuerat christianus. Demum etiam fide nostra abnegata apostata factus est et mammalucus. et ita a Soldano officijs exaltatus predices et prepotens euasit expecunjs iudeorum et christianorum quorum protector et ductor a Soldano est cōstitutus. a quibus et pecunias per phas et nephas cū dolo et fraude extorquet. Porro cum die illo in hospicio prefato essemus. varie ad nos bestie monstruose adducebantur per mauros de castro domini Soldani pro spectaculo. de quibus breuitatis gratia supersedeo. Et ne tedio afficeremur ipse hospes et patronus noster predictus ad habitacula domus sue nos circumduxit. ostendens nobis vxores suas duas et eunus